

СЕКЦІЯ 6 ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 331.104(477)

Базалійська Н.П.
*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри управління персоналом і економіки праці
Хмельницького національного університету*

Бець Ю.О.
*студентка
Хмельницького національного університету*

ЕКОНОМІЧНА АКТИВНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУСПІЛЬСТВА

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена проблемам економічно активного населення України. Розкрито сутність трудового потенціалу населення як соціально-економічної категорії. Охарактеризовано поняття та сутність економічної активності населення. Визначено чинники розвитку економічної активності населення в контексті забезпечення економічного зростання. Проведено аналіз динаміки рівня економічної активності населення України. Здійснено аналіз тенденцій зайнятості та безробіття населення України. Проаналізовано оплату праці зайнятого населення як чинника економічної активності населення. Запропоновано шляхи підвищення економічної активності трудового потенціалу.

Ключові слова: економічно активне населення, трудовий потенціал населення, рівень економічної активності населення, зайнятість, безробіття, чинники зростання економічної активності населення.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена проблемам экономически активного населения Украины. Раскрыта сущность трудового потенциала населения как социально-экономической категории. Охарактеризованы понятие и сущность экономической активности населения. Определены факторы развития экономической активности населения в контексте обеспечения экономического роста. Проведен анализ динамики уровня экономической активности населения Украины. Осуществлен анализ тенденций занятости и безработицы населения Украины. Проанализирована оплата труда занятого населения как фактор экономической активности населения. Предложены пути повышения экономической активности трудового потенциала.

Ключевые слова: экономически активное население, трудовой потенциал населения, уровень экономической активности населения, занятость, безработица, факторы роста экономической активности населения.

ANNOTATION

The problems of economically active population of Ukraine are devoted in article. The essence of the labor potential of the population as a socio-economic category is revealed. The concept and essence of economic activity of the population are characterized. The factors of development of economic activity of the population in the context of ensuring economic growth are determined. The analysis of the dynamics of the level of economic activity of the population of Ukraine is carried out. The analysis of employment and unemployment trends of the Ukrainian population is carried out. The analysis of the labor remuneration of the employed population as a factor of economic activity of the population. The ways of increasing the economic activity of labor potential are proposed.

Key words: economically active population, labor potential of the population, level of economic activity of the population, employment, unemployment, factors of growth of economic activity of the population.

Постановка проблеми. Аналіз стану економічної активності населення є одним з найважливіших завдань держави, адже він виявляє основні зміни в розвитку трудового потенціалу, які здатні істотно вплинути на динаміку основних соціально-економічних показників країни (ВВП, динаміка промислового виробництва, рівень безробіття, рівень доходів тощо). Актуальність формування ефективної зайнятості в Україні як невід'ємної риси ринкової економіки вказує на відповідальність держави за розширення можливостей працевлаштування економічно активних громадян.

Підвищення економічної активності населення на ринку праці є необхідною умовою реалізації трудового потенціалу населення і одним з найбільш важливих завдань соціально-економічної політики держави в умовах переходу економіки на інноваційну соціально-орієнтовану модель розвитку. В сучасних складних соціально-економічних умовах трудовий потенціал перетворюється на стратегічний ресурс країни, регіонів, окремого підприємства, тому забезпечення стабільності його розвитку з поступовим зростанням ефективності його використання є нагальною вимогою часу. Актуальність цього процесу зумовлена наявністю низки проблем причинно-наслідкового характеру, а саме негативними демографічними і міграційними процесами, загостренням проблем освітньо-професійної підготовки кадрів, недостатньою кількістю висококваліфікованих фахівців та їх добром, незадовільними умовами праці, недостатнім рівнем та якістю життя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вивчення розвитку трудового потенціалу зробили такі вітчизняні вчені, як, зокрема, В. Костаков, Г. Сергєєва, І. Лукинов, С. Пирожков, О. Хомра. Авторами трудових ресурсного підходу були В. Костаков, Г. Сергєєва, Л. Чижова, які розглядали трудовий потенціал, виходячи з трудових ресурсів, приділивши зна-

чну увагу їх якісним характеристикам. Авторами демографічного підходу були І. Лукінов, С. Пирожков, О. Хомра, В. Піскунов, які зосереджували увагу на ролі та місці окремих поколінь у функціонуванні трудового потенціалу. Різні аспекти досліджуваних питань розглянуті в працях зарубіжних учених, а саме в роботах Г. Беккера, Б. Бресева, Н. Вишневської, Дж. Кейнса.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на постійне дослідження науковцями економічної активності населення, необхідність подальшого вивчення та аналізу цього процесу не зменшується, а зростає, що пов'язане з негативними демографічними та економічними процесами в Україні. Тому дослідження економічної активності населення як чинника використання трудового потенціалу суспільства є актуальним в умовах сьогодення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною метою проведення нашого дослідження є аналіз економічної активності населення України як важливого чинника використання трудового потенціалу суспільства.

Основними завданнями дослідження є:

- розкриття сутності трудового потенціалу населення як соціально-економічної категорії;
- характеристика поняття та сутності економічної активності населення;
- з'ясування чинників розвитку економічної активності населення в контексті забезпечення економічного зростання;
- проведення аналізу динаміки рівня економічної активності населення України;
- здійснення аналізу тенденцій зайнятості та безробіття населення України;
- проведення аналізу оплати праці зайнятого населення як чинника економічної активності населення;
- пропозиція шляхів підвищення економічної активності трудового потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основою суспільного розвитку, головним фактором формування та функціонування продуктивних сил була і є людина, різнобічна діяльність якої зумовлена наявністю сукупного ресурсного потенціалу певної території, зокрема виробничого. Одним із найважливіших ресурсів, що відображає можливості відтворення та розвитку суспільства та слугує оцінкою трудової діяльності людини, є трудовий потенціал – важлива соціально-економічна категорія.

Трудовий потенціал є невід'ємною органічною частиною сукупного ресурсного потенціалу території, але використання його не є задовільним, що потребує виважених кроків на основі комплексного і системного підходу до забезпечення оптимального його формування та використання з урахуванням умов його відтворення на основі розроблення та впровадження механізму підвищення ефективності його функціонування [1, с. 395].

Трудовий потенціал – це форма прояву людського фактору на виробництві [2, с. 77–78]. Рівнями прояву трудового потенціалу виявляються:

- індивідуальний (трудовий потенціал людини);
- колективний (трудовий потенціал підприємства);
- суспільний (трудовий потенціал суспільства).

Т. Пепа використовує термін «працересурсний потенціал» та розуміє під ним дієздатну частину населення, що може бути зайнята в різних сферах і видах трудової діяльності [3, с. 123–125]. Це сукупність ресурсів праці, кількісних і якісних характеристик, здібностей і можливостей працездатного населення, які реалізуються чи можуть бути реалізовані через наявну систему відносин у суспільному виробничому процесі. Це масштабна за обсягом, складна за територіальною організацією, інтегрована динамічна система з підсистемами нижчого порядку, а саме демографічного, економічного і соціального, що об'єднані спільністю трудової діяльності. Потенціал праці є категорією, що сформована і розвивається в певних виробничих відносинах, умовах відтворення та розкриває наявні та потенційні можливості країни, регіонів, галузей, підприємств та окремих працівників до трудової діяльності.

Працересурсний потенціал включає творчий потенціал населення, його природні здібності, освіту, професіоналізм, організованість, ресурси робочого часу, активність, ініціативність, мобільність, здоров'я, моральність.

Л. Галаз виокремлює три види трудового потенціалу [4, с. 153–154].

Трудовий потенціал суспільства – конкретна форма матеріалізації людського фактору, показник рівня розвитку та межі творчої активності працюючих.

Трудовий потенціал підприємства – гранична величина можливої участі робітників у виробничому процесі з урахуванням психофізіологічних особливостей, рівня професійних знань, трудового досвіду за наявності необхідних організаційно-технічних умов.

Трудовий потенціал людини – частина потенціалу особистості, яка формується на основі природних здібностей, освіти, виховання та життєвого досвіду.

Вихідною структуроутворюючою одиницею трудового потенціалу є трудовий потенціал робітника (особистості), який складає основу для формування трудових потенціалів більш високих структурних рівнів.

Узагальнюючим показником становлення та розвитку людини в трудовій діяльності є трудовий потенціал суспільства [5, с. 194]. У сучасних умовах формуються нові підходи до визначення змісту поняття «трудовий потенціал». Вони насамперед враховують відповідність вимог техніки та технологій здібностям і можливостям працівників, що вкрай важливо в умовах інноваційної професійної діяльності. На думку автора, трудовий потенціал (ресурси) доцільно розглядати як економічну категорію, що відображає потенціал здатності населення країни до інноваційної праці, який суспільство має у своєму розпорядженні на певний момент часу.

В економічній літературі стан використання трудового потенціалу суспільства визначається через рівень його економічної активності. Основні визначення та поняття щодо економічної активності населення розроблені за стандартами та рекомендаціями Міжнародної організації праці з урахуванням національних особливостей законодавчої та нормативної бази. Економічно активне населення складається з населення обох статей віком 15–70 років включно, яке впродовж певного періоду часу забезпечує пропозицію робочої сили на ринку праці [6, с. 809].

До складу економічно активного населення (робочої сили) входять тільки ті особи, які займалися економічною діяльністю або шукали роботу і були готові приступити до неї, тобто класифікуються як «зайняті» або «безробітні» (у визначенні МОП) [7, с. 153]. Згідно із зазначеними стандартами все населення країни у віці 15–70 років розподіляється на три взаємовиключні категорії: зайняті, безробітні, економічно неактивні (рис. 1).

Рівень економічної активності населення складається в результаті впливу різноманітних чинників. Набір цих чинників в сучасних умовах відрізняється нестабільністю і динамічністю, а визначається як зовнішнім середовищем, так і внутрішніми характеристиками і потребами самої людини. На характер мотиваційного процесу економічної активності ресурсів праці значною мірою впливають різні чинники: 1) економічні чинники (потреба в робочій силі, рівень оплати праці та його співвідношення з прожитковим мінімумом, можливості працевлаштування після

перекваліфікації; рівень номінальних доходів); 2) законодавчі чинники; 3) соціально-економічні умови життєдіяльності (психологічні настанови та економічні стимули економічної активності населення); 4) соціально-психологічні чинники (мобільність (професійна, галузева, територіальна), ставлення до легальної і нелегальної економічної діяльності, готовність до зміни за необхідності первинних умов своєї економічної діяльності, налаштованість на певний рівень інтенсивності економічної діяльності, орієнтація на часткову, повну або вторинну зайнятість, наявність підприємницьких здібностей); 5) соціально-демографічні чинники (стать, вік, професія, трудовий стаж, особистий досвід, загальна й професійна культура, спрямованість інтересів, ціннісні орієнтації, сімейний стан, наявність малолітніх дітей, утриманців і членів сім'ї, які потребують систематичного догляду, стан здоров'я); 6) демоєкономічні чинники (рівень освіти і професійно-кваліфікаційна підготовка, рівень доходів та їх співвідношення з можливим заробітком, наявність інших (крім заробітної плати) джерел життєдіяльності) [8, с. 37].

За даними обстежень вітчизняного ринку праці Держкомстатом України, які проводилися відповідно до методології, рекомендованої МОП, у 2016 році кількість економічно активного населення України у віці 15–70 років дорівнювала 17 955,1 тис. осіб (працездатного віку – 17 303,6 тис. осіб), що становило 42,2% загальної кількості наявного населення України або дорівнювало 62,2% населення відповідної вікової групи (табл. 1, рис. 2) [9].

Рис. 1. Розподіл населення за економічним та юридичним статусом на ринку праці

Таблиця 1

Показники економічної активності населення України за період з 2010 по 2016 роки¹ [23]

Рік	У віці 15–70 років		Працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи
2010	20 894,1	63,6	19 164,0	71,9
2011	20 893,0	64,2	19 181,7	72,6
2012	20 851,2	64,5	19 317,8	72,9
2013	20 824,6	64,9	19 399,7	72,9
2014	19 920,9	62,4	19 035,2	71,4
2015	18 097,9	62,4	17 396,0	71,5
2016	17 955,1	62,2	17 303,6	71,1

¹ дані за 2010–2014 роки наведено без урахування тимчасово окупованої території АР Крим та м. Севастополя, за 2015–2016 роки – також без частини зони проведення антитерористичної операції

Таблиця 2

Рівень економічної активності населення України за статтю, місцем проживання та віковими групами (% до загальної кількості населення відповідної вікової групи)

Група	Усього	Зокрема, за віковими групами, років							Працездатного віку
		15–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60–70	
2015 рік									
Усе населення	62,4	36,3	80,8	82,3	85,2	85	65,9	14,5	71,5
жінки	56,2	31,8	70,7	73,3	80,5	83,7	59,1	12,2	66,5
чоловіки	69,2	40,6	90,5	91,2	90,1	86,5	74,1	17,9	76,7
міські поселення	63,1	33,5	83,4	84,3	87,1	86,6	66,2	13,1	72,9
сільська місцевість	60,8	41,2	75,3	76,9	81	81,9	65,1	17,5	
2016 рік									
Усе населення	62,2	35,1	79	82	85,2	84,7	67,3	14,3	71,1
жінки	55,9	31	67,7	72,7	79,9	82,9	61	12,3	65,4
чоловіки	69,1	38,9	89,9	91,1	90,6	86,7	75,1	17,3	77
міські поселення	62,8	31,6	80,8	84,2	87,1	86,3	68	12,9	72,3
сільська місцевість	60,9	41,2	75,4	76,1	80,9	81,5	65,9	17,5	68,5

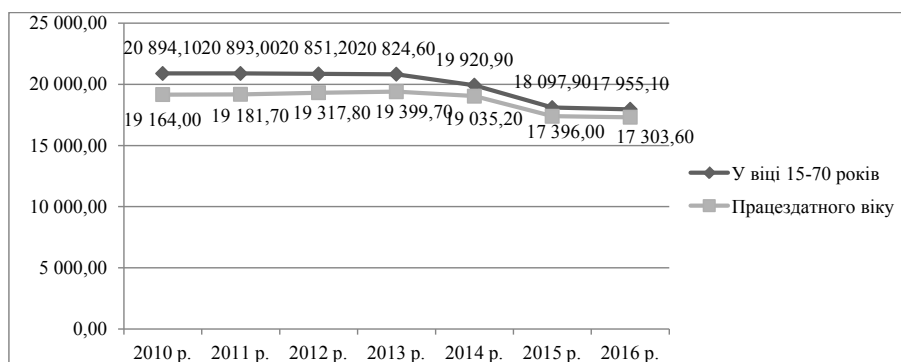

Рис. 2. Динаміка економічної активності населення України за період з 2010 по 2016 роки, у середньому, тис. осіб

Загалом на ринку праці України у 2016 році було зайнято 56,3% осіб у віці 15–70 років, а рівень безробіття серед відповідної вікової групи сягав 9,3%.

Отже, аналізуючи дані, представлені на рис. 2, слід відзначити, що динаміка економічно активного населення у віці 15–70 років впродовж останніх 7 років мала тенденцію до постійного зниження. Незначне підвищення економічно активного населення працездатного віку було зафіксоване впродовж 2010–2013 років, однак з 2014 року ця тенденція не зберігалася.

Зокрема, у 2016 році відносно 2010 року економічно активне населення у віці 15–70 років скоротилося на 1,4% (працездатного віку – на 0,8%). Таке скорочення пояснюється загальним зниженням кількості населення, що викликане перевищенням показника смертності над показником народжуваності (сальдо між зазначеними показниками в Україні за останні 10 років негативно перевищило загальноєвропейські показники у 3–5 разів); старінням нації; зовнішніми міграціями українців тощо.

Для національного та регіонального ринків праці такі ознаки демографічної кризи викликають занепокоєння. Зокрема, відчуття дефіциту трудових ресурсів негативно впливає на соціально-економічну безпеку держави, здійснює вплив на обсяги ВВП, а також знижує загалом конкурентоспроможність України на міжнародному ринку. Найвищий рівень зайнятості був характерний для осіб віком 35–49 років, а найнижчий – для молоді віком 15–24 років, а також осіб віком 60–70 років (табл. 2) [9].

Слід зауважити, що саме особи у віці 35–49 років мають найбільші можливості реалізувати себе на ринку праці та володіють значними конкурентними перевагами відносно інших вікових груп, що позначається наявним досвідом роботи, високою працездатністю, швидкою адаптацією до умов праці та володінням нових інформаційних технологій, тоді як молоді люди у віці 15–24 років не мають практичного досвіду, а подекуди їм бракує ціннісних життєвих орієнтирів, щоб активно конкурувати з працівниками, які старші за віком. У 2016 році відносно попереднього періоду скорочення рівня економічної активності відбулося серед населення більшості вікових груп, за винятком осіб у віці 35–39 років (змін не відбулося) та осіб віком 50–59 років (зростання на 1,4%).

Безробіття є невід’ємною складовою ринкової економіки, одним з негативних наслідків самої природи ринку, результатом дії його головного закону – закону попиту і пропозиції. Безробіття – соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змогу реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування. Слід наголосити на тому, що це визначення безробіття стосується лише тих громадян, які самі шукають роботу, виявляючи економічну активність. Динаміка зміни кількості безробітного населення у 2010–2016 роках представлена на рис. 3.

Таким чином, кількість безробітного населення має тенденцію до зменшення з 2010 до 2014 років, але у зв’язку з економічною та політичною кризою 2014 року кількість безробітних зросла на 377,2 тис. осіб, а в наступні 2015–2016 роки продовжує залишатися на досить високому рівні.

Високий рівень безробіття серед молоді віком 15–24 років пояснюється тим, що значна частина молодих людей не має необхідних професійних навичок і досвіду роботи. Молоді, яка отримала освіту, важко вперше влаштуватися на роботу, яка б відповідала отриманій професії або спеціальності. З кожним роком на ринку праці вимоги до робітників зростають, тому молоді все важче влаштуватися на роботу. Кількість людей із вищою освітою стає дедалі більшою, попитом користуються професії лікаря, економіста, юриста, психолога. Вища освіта в Україні перетворилась на бренд, через який у країні не вистачає людей із виробничими спеціальностями.

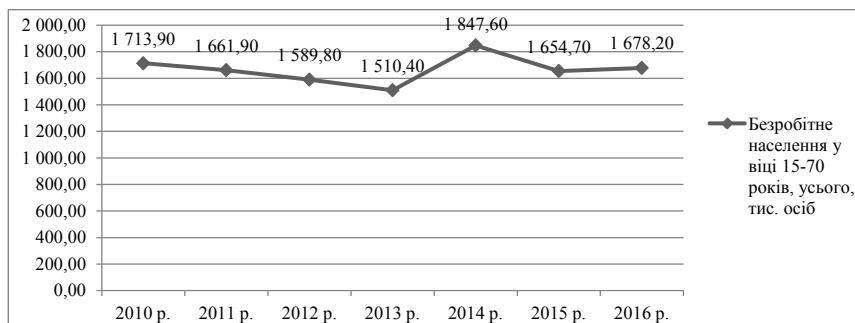

Рис. 3. Динаміка зміни кількості безробітного населення України у 2010–2016 роках

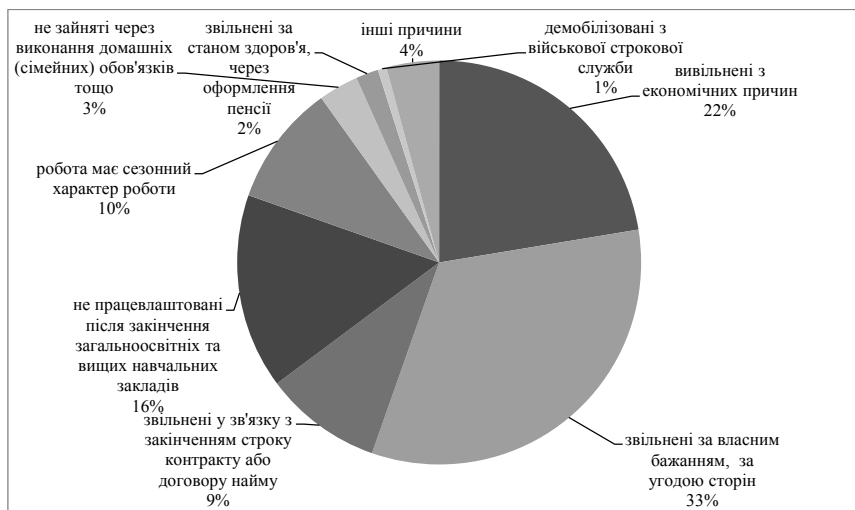

Рис. 4. Склад економічно неактивного населення України за причинами економічної неактивності у 2016 році (у % до загальної кількості економічно неактивного населення)

ми. Отже, знайти роботу випускникам вузів із «популярними» спеціальностями вдвічі важче.

Розглянемо більш детально наявні причини економічної неактивності населення у 2016 році. Виходячи з показників, відображених на рис. 4, можна зазначити, що найбільшу частку від загальної кількості економічно неактивного населення, складають особи, що перебували на пенсії (52,8%), найменшу – особи, що мають сезонний характер роботи та сподіваються повернутися на попередню роботу, а також не знають, де і як шукати роботу (0,2%). Вагомим чинником погіршення ситуації на ринку праці в Україні виступають наслідки російської агресії, в результаті якої значна кількість населення втратила роботу.

Згідно з офіційними даними від початку окупації АР Крим та проведення антитерористичної операції на Сході до державної служби зайнятості звернулися за допомогою у працевлаштуванні 64,3 тис. вимушених переселенців з АР Крим, Донецької та Луганської областей. Рівень життя працівників та їх родин залежить преш за все від рівня оплати праці та механізму її виплати. Саме заробітна плата є й повинна бути головною складовою доходів населення, підґрунтям життєдіяльності працівників та їх сімей, тому й найбільш потужним стимулом підвищення продуктивності праці.

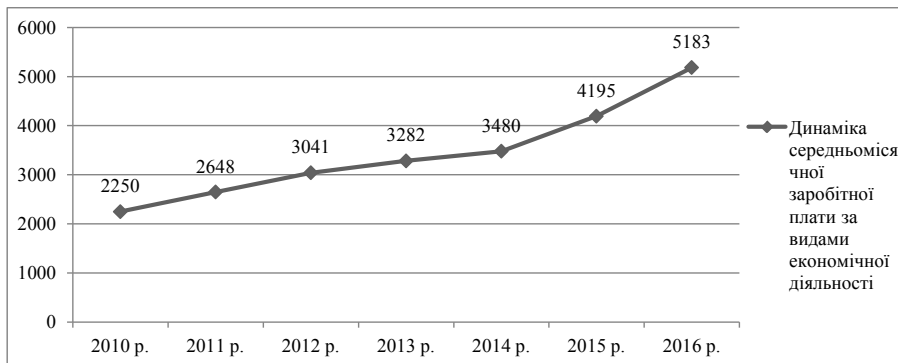

Рис. 5. Динаміка середньомісячної заробітної плати населення України у 2010–2016 роках

Для кращого розуміння наявних проблем, пов'язаних із заробітною платою в Україні, доцільно розглянути динаміку середньомісячної заробітної плати за видами економічної діяльності у 2010–2016 роках (рис. 5) [9]. Аналіз середньої заробітної плати по промисловості свідчить про те, що цей показник з року в рік постійно збільшується. Якщо у 2010 році цей показник складав 2 250 грн., то в 2016 році він суттєво збільшився і відповідав рівню 5 183 грн. Загалом слід відзначити той факт, що заробітна плата по промисловості нині є найбільшою порівняно з іншими галузями народного господарства принаймні на 500–600 грн.

Але це не означає, що рівень життя також підвищився, оскільки разом зі зростанням заробітної плати зростали і ціни на товари та послуги, інфляція та курс валюти. Тому ці дані не є позитивними для нашої країни. Складна економічна ситуація в країні негативно позначилася на купівельній спроможності номінальної заробітної плати населення.

Основою відтворення трудового потенціалу є заходи демографічного блоку механізму стосовно покращення демографічної ситуації у форматі забезпечення приросту населення, розширеного його відтворення, зростання середньої тривалості життя, оптимізації міграції населення, збільшення тривалості його активного трудового періоду, зниження рівня безробіття, створення належних умов для медицини та медичного страхування, соціальної інфраструктури.

Щодо економічного блоку, то це насамперед сумарний дохід, грошові витрати, заощадження населення, рівень забезпечення житлом, витрати на професійне навчання, вимушена неповна зайнятість, вивільнення робітників, навантаження на одне робоче місце, заборгованість в заробітній платні; а блоку соціальних заходів – рівень розвитку сфери медичного та культурного обслуговування населення, кількість працюючих у незадовільних умовах праці, якість життя, безпечність умов праці, дієвість системи соціального захисту.

До соціально-економічних заходів, що впливають на якість робочої сили, безпосередньо належать загальноосвітня і професійна підготовка кадрів. Якщо говорити про підготовку

кадрів в умовах виробництва, то під час переходу до ринкових відносин і капіталізації економіки тут спостерігається негативна тенденція, а саме видатки підприємств на професійну підготовку кадрів постійно зменшуються. Тому держава має розробити комплекс заходів, що стимулюють підприємства до збільшення видатків на професійне становлення працівників.

Висновки. Розвиток трудового потенціалу в умовах

поступової інтеграції до світового співтовариства є обов'язковою умовою його існування загалом, а також реалізації кожним громадянином держави права на працю та гідне життя зокрема. В умовах переходу до ринку слід виробити шляхи, за допомогою яких можна були б продуктивно використовувати наявний у державі та регіонах трудовий потенціал, оскільки це дало б змогу поліпшити конкурентоспроможність на ринку праці, а врешті-решт на ринку товарів і послуг вітчизняного виробництва.

Необхідно постійно вивчати та аналізувати основні чинники, які впливають на процеси формування, використання, відтворення трудового потенціалу, його професійну структуру і кваліфікацію, рівень загальної і спеціальної підготовки та рівень ефективності праці, вносити пропозиції, адекватні реформам та ринковим відносинам щодо згаданих процесів. У розв'язанні цих проблем необхідний системний підхід, який би передбачав дослідження проблем ефективності праці в тісному поєднанні з розвитком виробництва, вдосконаленням суспільних відносин та змінами в системі господарювання та управління. Під час вивчення сільського трудового потенціалу завжди потрібно враховувати його специфіку, не можна процес його формування і використання пускати на самоплив. Ці процеси повинні мати підтримку як на державному, так і на територіальному рівнях.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пєпа Т. Працересурсний потенціал: проблеми розвитку та перспективи використання / Т. Пєпа // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 15. – С. 395–399.
2. Сьомченко В. Методичні основи оцінки ефективності використання трудових ресурсів на підприємствах харчової промисловості / В. Сьомченко, А. Череп // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2013. – № 4. – С. 76–84.
3. Завіновська Г. Економіка праці : [навч. посіб.] / Г. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2010. – 200 с.
4. Галаз Л. Обґрунтування груп характеристик трудового потенціалу / Л. Галаз // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2014. – № 12. – С. 152–157.
5. Куцмида А. Основи методики оцінки трудового потенціалу / А. Куцмида // Таврійський науковий вісник. – 2004. – Вип. 35. – С. 192–196.

6. Степанова Л. Проблеми ефективного використання трудового потенціалу в умовах ринкової економіки / Л. Степанова // Формування ринкової економіки. Управління людськими ресурсами: проблеми теорії і практики. – 2015. – Т. 1. – С. 808–813.
7. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи : Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>.
8. Перегудова Т. Соціальні стандарти гідної оплати праці та їх дотримання в Україні / Т. Перегудова // Україна: аспекти праці. – 2014. – № 2. – С. 35–40.
9. Демографічна та соціальна статистика. Ринок праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Гідна заробітна плата у становленні соціальної держави / [Т. Кір'ян, Ю. Куликов, В. Сафонов] // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2015. – Вип. 1. – С. 23–31.
- industry", Bulletin of the Zhytomyr State Technological University, no. 4, pp. 76–84.
3. Zavinov'ska H. (2010), *Ekonomika pratsi* [Labor Economics], Kyiv, Ukraine.
4. Halaz L. (2014), "Justification of groups of characteristics of labor potential", Scientific notes of Lviv University of Business and Law, no. 12, pp. 152–157.
5. Kutsmyda A. (2004), "Fundamentals of the methodology for assessing labor potential", Tavriysky Scientific Bulletin, vol. 35, pp. 192–196.
6. Stepanova L. (2015), "Problems of effective use of labor potential in a market economy", Human Resources Management: The Problems of Theory and Practice, no. 1, pp. 808–813.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On Measures for Legislative Support of the Reform of the Pension System", available at : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3668-17>.
8. Perehudova T. (2014), "Social standards for decent pay and their observance in Ukraine", Ukraine: aspects of labor, no. 2, pp. 35–40.
9. Labor market (2013), "Demographic and social statistics", available at : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
10. Kir'yan T., Kulykov Yu., Safonov V. (2015), "Dilable Wages in the Formation of a Social State Bulletin of Social and Economic Research", Bulletin of Social and Economic Research, no. 1, pp. 23–31.

REFERENCES:

1. Пера Т. (2017), "Labor resource potential: problems of development and prospects of use", Global and national problems of the economy, no. 15, pp. 395–399.
2. S'omchenko V. (2013), "Methodical bases for assessing the efficiency of labor resources utilization at enterprises of the food

Bazaliiska N.P.

Candidate of Economic Sciences, Senior Instructor at Department of Personnel Management and Labour Economics, Khmelnytskyi National University

Betz Yu.A.

Student, Khmelnytskyi National University

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AS A FACTOR OF USE OF LABOUR POTENTIAL OF SOCIETY

This article is devoted to problems of the economically active population of Ukraine. The essence of labour potential of the population as a socio-economic category is revealed. The concept and essence of the economic activity of the population are characterized. The factors of development of economic activity of the population in the context of ensuring economic growth are determined. The analysis of the dynamics of the level of economic activity of the population of Ukraine is carried out. The analysis of employment and unemployment trends of the Ukrainian population is conducted. The analysis of labour remuneration of the employed population as a factor of economic activity of the population is done. Ways for increasing the economic activity of labour potential are proposed.

Scientific approaches, factors, and measures of estimation of the labour potential of the region are presented from positions of providing its competitiveness, which positively influences the regional market of labour and prospects of socio-economic development of the region.

The effectiveness of social production depends on the conditions, under which the labour potential is used. Only at this stage, the positive and negative aspects of the phases of reproduction of labour potential, its formation and distribution, are revealed. Efficient use of labour potential assumes its full, rational and productive use in accordance with its qualitative and quantitative characteristics. Analysis of the effectiveness of labour potential should be carried out in the context of the following aspects: from the perspective of assessing the level of completeness, performance, and utilization efficiency of the labour potential. Analysing the degree of productivity of labour potential should be based on a calculation of cost data and physical indicators of labour efficiency, an impact analysis of possible factors to increase workforce productivity and employment potential role in improving the efficiency of basic production assets.

The basic problems of forming and efficiency of the use of labour resources are reflected in the article. Basic directions of improvement of recreation of the population are drawn as a basic factor of forming human capitals.

The concept of employment is discussed as the main characteristic of: labour resources, the system of indicators of labour resources, as well as a source of statistical information about the labour market and human resources.